

Kapitel 1

En slutet utopi?

Här skriver jag det jag tror vara sant, ty grekernas berättelser är många och enligt min åsikt löjliga.

(Hekataios från Miletos, citerad av Herodotos)

Amicus Plato sed magis amicus veritas – Platon är mig kär men sanningen kärare.

(Traditionell parafras av ett yttrande i Aristoteles Etik)

I en fri stat kan varje människa tänka vad hon vill och säga vad hon tänker. (Spinoza)

Denna bok är visserligen skriven på engelska och avsedd för människor som lever utanför staten Israel, men ändå är den på sätt och vis en fortsättning av min politiska verksamhet som israelisk jude. Denna verksamhet började 1965–66 med en protest, som då vållade en stor skandal: Jag hade varit åsyna vittne då en ytterligt religiös jude vägrade låta någon använda hans telefon på sabbaten för att kalla på ambulans åt en icke-jude, som hade fallit ihop medvetlös utanför hans bostad i Jerusalem. I stället för att bara skriva om saken i pressen bad jag om ett möte med ledamöterna av den rabbiniska domstolen i Jerusalem, vilken är sammansatt av rabbiner som utsetts av den israeliska staten. Jag frågade dem huruvida ett dylikt beteende var förenligt med den judiska religionen såsom de tolkade den. De svarade att juden i fråga hade uppfört sig korrekt, ja fromt, och de underbyggde sitt utlåtande med hänvisning till en auktoritativ sammanställning av talmudiska lagar, författad i vårt århundrade. Jag anmälde det inträffade till den ledande hebreiska dagstidningen, *Ha'aretz*, som tryckte min berättelse och därmed vållade en mediaskandal.

Skandalen ledde inte, som jag ser det, till några positiva resultat. Ingen av de ledande rabbinerna, vare sig i Israel eller i diasporan, ändrade någonsin bestämmelsen att en jude inte får kränka sabbaten för att rädda en icke-judes liv. De tillförde en hel del skenheligt svammel med innebörden att om en sådan handling kan medföra fara för judar, är det tillåtet att kränka sabbaten för deras skull. Jag började då studera Talmuds lagar för umgänget mellan judar och icke-judar, varvid jag byggde vidare på vetande jag inhämtat i ungdomen. Det kom att stå klart för mig att varken sionismen, dess skenbart icke-religiösa del inräknad, eller israelisk politik alltsedan den judiska statens grundande, eller för den delen de principer som väglett diasporans judar i deras stöd för Israel, kan förstås, om man inte beaktar dessa lagars djupare påverkan liksom den världsåskådning de både skapar och är uttryck för. Den politik Israel faktiskt förde efter sexdagarskriget och i synnerhet den apartheid det israeliska styret på de ockuperade områdena innebar, liksom de flesta judars inställning till palestiniernas rättigheter, också som principsak, har blott förstärkt denna min övertygelse.

Då jag gör detta uttalande, söker jag inte bortse från de politiska eller strategiska överväganden som också kan ha väglett Israels ledare. Jag säger endast att den förda politiken utgör ett växelspel mellan realistiska överväganden (antingen de är giltiga eller förfelade och antingen de enligt mitt sätt att se är moraliska eller omoraliska) och ideologiska påverkningar. De senare tenderar att få större inverkan ju mindre de diskuteras och ”dras fram i ljuset”. Varje slags rasism, diskriminering och främlingsfientlighet blir starkare och får större politisk verkan, om den tas för given av det samhälle som hänger sig åt den. I synnerhet är det så, om diskussion i saken är förbjuden, antingen formellt

eller genom tyst överenskommelse. När rasism, diskriminering och främlingsfientlighet härskar bland judar och riktas mot icke-judar samt näres av religiösa motiv, liknar den sin motsats antisemitismen med dess religiösa motiv. Idag är det emellertid så att antisemitismen diskuteras, medan den judiska rasismen etc. ignoreras, och detta mera utom än inom Israel.

Att definiera den judiska staten

Utan en diskussion om de förhärskande judiska attityderna till icke-judar kan man inte förstå ens begreppet Israel som "en judisk stat", såsom Israel formellt definierar sig. Den utbredda missuppfattningen att Israel, också frånsett dess styre på de ockuperade områdena, är en verklig demokrati, härrör från vägran att utreda vad begreppet "en judisk stat" betyder för icke-judar. Enligt mitt sätt att se utgör Israel såsom en judisk stat en fara inte bara för sig självt och sina invånare utan också för alla judar och alla andra folk och stater i Mellanöstern och därutöver. Jag anser också att andra stater i Mellanöstern, vilka definierar sig som "arabiska" eller "muslimska", liksom Israel definierar sig som "judiskt", likaledes utgör en fara. Skillnaden är emellertid att denna fara diskuteras allmänt, medan den fara, som ligger i staten Israels judiskhet, inte gör det.

Principen om Israel såsom "en judisk stat" har varit ytterst viktig för israeliska politiker alltsedan staten grundades, och den har inskräpts i den judiska befolkningen på alla tänkbara sätt. När i början av 1980-talet en liten minoritet av israeliska judar framträdde som motståndare till detta begrepp, antogs år 1985 en författningslag (det vill säga en lag som upphäver andra lagar och som själv inte kan upphävas annat än med ett särskilt förfarande) av en överväldigande majoritet i kneset. Enligt denna lag kan inget parti, som i sitt program öppet motsätter sig principen om "en judisk stat" eller söker få denna princip ändrad med demokratiska medel, tillåtas delta i valen till kneset. Jag själv motsätter mig kraftigt denna författningsprincip. Den rättsliga följden för mig är att jag, i den stat jag är medborgare i, inte kan ansluta mig till något parti som vägleds av de principer jag hyllar och som får delta i valen till kneset. Redan detta exempel visar att staten Israel inte är någon demokrati, eftersom den tillämpar en judisk ideologi, som riktas mot alla icke-judar och mot de judar som motsätter sig denna ideologi. Men den fara, som denna härskande ideologi utgör, är inte begränsad till inrikesfrågorna. Den påverkar också Israels utrikespolitik. Denna fara blir allt större så länge som två skeenden växer sig allt starkare: Israels tilltagande judiskhet och Israels ökande makt, i synnerhet kärnvapenmakt. En annan illavarslande faktor är att det israeliska inflytandet ökar också i Förenta staternas politiskt ledande kretsar. Därför är det numera även ur politisk synvinkel livsviktigt att sprida korrekt information om judendomen och i synnerhet om Israels behandling av icke-judar.

Låt mig börja med den officiella israeliska definitionen av termen "judisk" för att belysa den avgörande skillnaden mellan Israel såsom "en judisk stat" och majoriteten av andra stater. Enligt denna officiella definition "tillhör" Israel de människor och endast de människor som de israeliska myndigheterna definierar såsom "judar", oavsett var dessa bor. Däremot "tillhör" Israel officiellt inte sina icke-judiska medborgare, vilkas ställning också officiellt anses underlägsen. Detta betyder i praktiken att om medlemmarna av en peruansk stam övergår till judendomen och alltså blir betraktade som judar, har de omedelbart rätt att bli israeliska medborgare och nyttja de omkring 70 procent av marken på Västbanken (och de 92 procent av det egentliga Israel) som officiellt avsatts för judar. Alla icke-judar (inte endast palestinierna) förbjuds att nyttja dessa markområden. (Förbudet gäller även israeliska araber som tjänstgjort i israeliska armén och nått höga grader.) Fallet med peruanska konvertiter till judendomen inträffade faktiskt för några år sedan. De nyblivna judarna fick bosätta sig på Västbanken, nära Nablus, på mark från vilken icke-judar är officiellt utestängda. Alla israeliska regeringar har tagit oerhörda politiska risker, risken för krig inräknad, för att dylika bosättningar, bestående enbart av människor som definieras såsom "judar" (och inte "israeler", såsom de flesta nyhetsmedier lögnaktigt påstår), skulle lyda under "judisk" makt och ingen annan.

Jag anar att judarna i Förenta staterna eller i Storbritannien skulle anse det en antisemitisk handling, om kristna föreslog att Förenta staterna eller Storbritannien skulle bli "en kristen stat", vilken skulle tillhöra endast medborgare som vore officiellt definierade såsom "kristna". Konsekvensen av en sådan lära skulle bli att judar som överginge till kristendomen bleve fullvärdiga medborgare på grund av sin omvändelse. Vi bör minnas att judarna genom sin egen historia känner väl till fördelarna med omvändelse. När de kristna och islamiska staterna började diskriminera alla dem som inte tillhörde statsreligionen, däribland judarna, kunde en jude genast slippa diskrimineringen genom att omvända sig. Likaledes kan en icke-jude, som diskrimineras av staten Israel, slippa denna behandling i samma stund han omvänder sig till judendomen. Detta visar helt enkelt att samma slags utestängning, som de flesta judar i församlingen anser som antisemitisk, betraktar majoriteten av alla judar som judisk. Att som jude motsätta sig både antisemitism och judisk chauvinism anses i vida judiska kretsar som "självhat", ett begrepp jag anser sakna förnuftig mening.

Innebörden av termen "judisk" och därmed besläktade ord, däribland "judendom", blir därmed i det israeliska politiska sammanhanget lika viktig som innebörden av termen "islamisk" i Irans officiella språkbruk eller "kommunistisk", såsom detta ord användes av Sovjetunionen. Innebörden av termen "judisk" i vardagligt språkbruk är emellertid oklar, såväl på hebreiska som översatt till andra språk, varför termen måste definieras officiellt.

Enligt israelisk lag anses en person såsom "jude", om hans mor, mormor, mormors mor eller mormors mormor var judinna till religionen; eller om personen ifråga övergått till judendomen på ett sätt som tillgodoser de israeliska myndigheternas krav och under förutsättning att personen inte övergått från judendomen till en annan religion, i vilket fall Israel upphör att betrakta honom såsom "jude". Av dessa tre villkor utgör det första Talmuds definition av "vem som är jude", en definition som den judiska ortodoxin rättar sig efter. Talmud och den eftertalmudiska rabbiniska rätten godkänner också en icke-judes omvändelse till judendomen (liksom även en judes köp av en icke-judisk slav, vilket åtföljs av ett annat slags omvändelse) såsom ett sätt att bli jude, under förutsättning att omvändelsen utföres av bemyndigade rabbiner på ett riktigt sätt. Detta "riktiga sätt" innefattar för en kvinna att hon av tre rabbiner undersöks naken i ett "reningsbad", en ritual som, ehuru välbekant för alla som läser hebreisk press, inte ofta nämns i engelskspråkiga nyhetsmedier, trots det intresse det utan tvivel skulle väcka hos vissa läsare. Jag hoppas att denna bok blir början till en process som skall rätta till detta missförhållande.

Men det finns en annan omständighet som gör det till en tvingande nödvändighet att definiera vem som är och vem som inte är "jude". Staten Israel särbehandlar officiellt judar positivt och icke-judar negativt på många livsområden, varav jag anser tre vara de viktigaste: rätten till permanent bosättning, rätten till arbete och rätten till likabehandling inför lagen. Diskriminering i boendet har sin grund i att omkring 92 procent av Israels mark är statlig egendom och förvaltas av Israels markmyndighet enligt de bestämmelser som utfärdats av Judiska nationalfonden (JNF), en dotterorganisation till Sionistiska världsorganisationen. I dessa bestämmelser förvägras envar som icke är jude rätten att bo, att starta företag och ofta även att arbeta, bara därför att han inte är jude. Samtidigt förvägras inte judar att bosätta sig eller starta företag var som helst i Israel. Om dylik särbehandling tillämpades mot judar i någon annan stat, skulle den genast och med rätta stämplas som antisemitism och utan tvivel ge upphov till massiva protester från allmänhetens sida. Men när särbehandlingen tillämpas av Israel såsom ett led i statens "judiska ideologi", ignoreras den sorgfälligt eller ursäktas, i det fall den alls omnämnes.

Förvägran av rätten till arbete innebär att icke-judar officiellt förbjuds att arbeta på mark som förvaltas av Israels markmyndighet i enlighet med JNF:s bestämmelser. Otvivelaktigt är det så att man inte alltid eller ens ofta ser till att dessa lagar efterlevs, men de existerar likafullt. Tid efter annan försöker staten Israel genom sina myndigheter genomföra kampanjer för strängare efterlevnad av dessa lagar, som till exempel när jordbruksdepartementet inskrider mot

”pestsmittan att låta fruktlundar som tillhör judar och finns på nationens mark (det vill säga mark tillhörig staten Israel) skördas av arabiska arbetare”, även då arbetarna ifråga är medborgare i Israel. Israel förbjuder också strängeligen judar som bosatt sig på ”nationens mark” att arrendera ut en del av sin mark till araber om så bara för kortare tid; och de som gör det blir straffade, vanligen med kraftiga böter. Det finns inget förbud för icke-judar mot att arrendera ut sin mark till judar. Detta betyder i mitt eget fall att jag i egenskap av jude har rätt att av en annan jude arrendera en fruktlund för att sedan skörda den, medan däremot en icke-jude, vare sig han är medborgare i Israel eller utlänning bosatt i landet, inte har denna rätt.

Icke-judiska medborgare i Israel har inte rätt till likhet inför lagen. Denna diskriminering kommer till uttryck i många israeliska lagar, där termerna ”judisk” och ”icke-judisk” vanligen inte förekommer, vilket förmodligen beror på att man velat undvika att hamna i brydsamma situationer. I den avgörande ”lagen om återkomst” används däremot de båda termerna uttryckligen. Enligt denna lag har endast personer, som officiellt erkänts såsom ”judar”, en automatisk rätt att resa in i Israel och bosätta sig i landet. De erhåller automatiskt ett ”invandringsbevis”, som vid ankomsten utrustar dem med ”medborgarskap i kraft av att de återkommit till det judiska hemlandet”, och med rätten till många ekonomiska förmåner, vilka varierar något allt efter det land de utvandrat ifrån. De judar som utvandrar från de republiker som tidigare utgjorde Sovjetunionen erhåller ”ett inlemningsbidrag” på mer än 20 000 dollars per familj. Alla judar som invandrar till Israel i enlighet med denna lag erhåller omedelbart rösträtt och valbarhet till kneset – även om de inte talar ett ord hebreiska.

Andra israeliska lagar använder andra uttryck i stället för de klumpigare ”envar som kan invandra i enlighet med lagen om återkomst” och ”envar som inte har rätt att invandra i enlighet med lagen om återkomst”. Enligt den lag vi här talar om beviljas förmåner till den först nämnda kategorin och förvägras systematiskt den andra. Rutinmedlet för diskrimineringens genomförande i vardagen är det identitetskort som var och en är skyldig att ständigt bära på sig. Detta kort uppger personens officiella ”nationalitet” som kan vara ”judisk”, ”arabisk”, ”drusisk” eller dylik, på ett viktigt undantag när: ”israelisk”. Man har försökt förmå inrikesministern att tillåta israeler att officiellt på identitetskortet betecknas såsom ”israeler” eller ”israeliska judar”, men dessa försök har misslyckats. De som gjort försöket har fått ett brev från inrikesdepartementet med beskedet att ”beslut fattats att inte erkänna någon israelisk nationalitet”. Brevet ger ingen upplysning om vilka som fattat beslutet eller när de gjorde det.

Det finns i Israel så många lagar och bestämmelser som på ett förmånligt sätt särbehandlar dem som definieras såsom ”de som kan invandra enligt lagen om återkomst” att ämnet måste få sin egen utredning. Här kan vi studera ett enda exempel, till synes obetydligt i jämförelse med begränsningarna i rätten till bosättning men icke desto mindre betydelsefullt, eftersom det visar den israeliske lagstiftarens verkliga avsikter. Israeliska medborgare, som för en tid lämnat landet men som definieras såsom sådana ”som kan invandra enligt lagen om återkomst”, har sedan de återvänt rätt till frikostiga tullförmåner, rätt att få bidrag till barnens gymnasieutbildning och att låna pengar på goda villkor för köp av lägenhet, liksom även andra förmåner. Medborgare som inte omfattas av definitionen eller, med andra ord, de icke-judiska medborgarna i Israel får ingen av dessa förmåner. Avsikten med sådana diskriminerande åtgärder är uppenbarligen att minska antalet icke-judiska medborgare i Israel för att göra Israel till en mer ”judisk” stat.

Ideologin om ”friköp” av marken

Bland sina judiska medborgare sprider Israel en exklusivistisk ideologi om ”friköp av marken”. Det officiella syftet att minimera antalet icke-judar går lätt att urskilja i denna ideologi som inskräps i Israels judiska skolbarn. De får lära sig att den gäller för staten Israel, eller vad som efter år 1967 kallas landet Israel, i hela dess utsträckning. Enligt denna ideologi är det land som blivit ”friköpt” det land som övergått från en icke-judisk till en judisk ägare. Det kan då vara

antingen en privat ägare eller JNF eller den judiska staten. Det land som tillhör icke-judar anses däremot vara "icke friköpt". Om alltså en jude, som begått de svåraste brott som tänkas kan, köper ett stycke mark från en rättrådig icke-jude, blir den "icke friköpta marken" genom transaktionen "friköpt". Om emellertid en rättrådig icke-jude köper land från den värste jude, blir den hittillsvarande rena och "friköpta" marken åter "icke friköpt". Den logiska följden av en dylik ideologi blir att alla icke-judar, som bor på den numera "friköpta" marken, måste fördrivas, eller "förflyttas" som man kallar det. Den 'judiska ideologi' som staten Israel antagit innefattar alltså utopin om ett land som blivit helt "friköpt" och till ingen del ägs eller nyttjas av icke-judar. Ledarna för den sionistiska arbetarrörelsen uttryckte denna ytterligt motbjudande idé med den största klarhet. Walter Laqueur, en hängiven sionist, omtalar i sin *Sionismens historia*¹ att en av dessa andliga fäder, A. D. Gordon, död år 1919, "principiellt motsatte sig våld och rättfärdigade självförsvar endast i yttersta nödfall. Men han och hans vänner ville att varje träd och varje buske i det judiska hemlandet skulle ha planterats av judiska pionjärer och inga andra." Detta betyder att de ville att alla andra helt enkelt skulle ge sig av och lämna landet att "friköpas" av judar. Gordons efterföljare tillförde mer våld än han avsett, men "friköpankets" princip och dess konsekvenser är desamma.

Också kibbutzen, som i vida kretsar hyllats såsom ett försök att skapa en utopi, är och förblir en sluten utopi. Också i de fall kollektivet utgöres av ateister accepterar det principiellt inte arabiska medlemmar och kräver att potentiella medlemmar av annan nationalitet först övergår till judendomen. Det är sedan inte så konstigt att kibbutzpojarna kan anses som det mest militaristiska skiktet av det israelisk-judiska samhället.

Mer än alla de "säkerhetsbehov" den israeliska propagandan åberopat var det denna exklusivistiska ideologi som bestämde övertagandet av mark i Israel på 1950-talet samt återigen i mitten av 1960-talet liksom på de ockuperade territorierna efter år 1967. Det var denna ideologi som också dikterade de officiella israeliska planerna för "judaiseringen av Galileen". Denna egendomliga term betyder att man med ekonomiska förmåner uppmuntrar judar att bosätta sig i Galileen. (Jag undrar just hur amerikanska judar skulle reagera, om myndigheterna i deras land lade fram en plan för "kristnandet av New York" eller om så bara av Brooklyn.) Men Friköpet av Landet innebär något mer än "judaiseringen" av vissa områden. Inom hela Israel lägger JNF ut stora belopp av allmänna medel på att "friköpa" allt slags mark som icke-judar är villiga att sälja och att med överbud hindra varje försök av en jude att sälja sin mark till en icke-jude. I denna sin aktivitet får JNF kraftigt stöd av israeliska statliga myndigheter, i synnerhet den hemliga polisen.

Israelisk expansionism

Den största fara som Israel i egenskap av "en judisk stat" utgör för sitt eget folk, för övriga judar och för sina grannar är dess ideologiskt motiverade strävan till territoriell expansion och den ofrånkomliga serie av krig som blir följden av denna strävan. Ju mer judiskt Israel blir eller, som man säger på hebreiska, ju mer landet "kommer tillbaka till judendomen" (en process som pågått i Israel åtminstone sedan år 1967), desto mer vägleds statens faktiska politik av judiska ideologiska hänsyn och dess mindre av rationella överväganden. Min användning av termen "rationell" avser här inte någon moralisk värdering av Israels politik eller landets föregivna försvars- eller säkerhetsbehov – och ännu mindre Israels påstådda "överlevnadsbehov". Jag avser här israelisk imperiepolitik som bygger på landets förmenta intressen. Hur moraliskt dålig eller politiskt krass en sådan politik än må vara, anser jag ändå politiskt handlande som bygger på "judisk ideologi" i alla dess olika versioner såsom något ännu värre. De ideologiska försvaren för israeliska politiska åtgärder bygger vanligen på judiska religiösa trossatser eller, då sekulära judar står för detta försvar, judarnas "historiska rätt" som härrör från de nämnda trossatserna och bibehåller den religiösa trons dogmatiska karaktär.

Min egen tidiga politiska omvändelse från beundrare av Ben-Gurion till avgjord motståndare började just med en sådan stridsfråga. År 1956 svalde jag ivrigt alla de politiska och militära skäl

Ben-Gurion anförde för att Israel skulle börja suezkriget, tills han (trots att han var ateist och stolt visade sin likgiltighet för den judiska religionens bud) på krigets tredje dag i kneset uttalade att det verkliga syftet med kriget var ”att återställa Davids och Salomos rike” med sina bibliska gränser. När han kommit till detta ställe i sitt tal, reste sig spontant nästan alla ledamöterna av kneset och sjöng den israeliska nationalsången. Så vitt jag vet har därefter ingen sionistisk politiker någonsin förkastat Ben-Gurions idé att Israels politik måste (inom ramen för pragmatiska hänsynstaganden) utgå ifrån att den judiska staten skall återupprättas med sina bibliska gränser.

En ingående analys av Israels större strategier och aktuella principer för utrikespolitiken, som det heter på hebreiska, visar faktiskt att det är den ”judiska ideologin” som mer än någon annan faktor bestämmer den aktuella israeliska politiken. Utländska iakttagare, som vanligen inte vet någonting om judendomen annat än vad de läst i grovt utförda försvarsskrifter, bortser från judendomen sådan den verkligen är och från ”judisk ideologi”, och därför blir den förda politiken obegriplig för dem.

Låt mig ge ett annat och i tiden mer närliggande exempel på den väsentliga skillnad som föreligger mellan israelisk imperieplanering av det mer storvulna men sekulära slaget och ”judiska ideologiska” principer. Dessa principer stadgar att land som i forntiden antingen styrdes av någon judisk härskare eller av Gud utlovades åt judarna, antingen enligt Bibeln eller – vilket faktiskt är politiskt viktigare – enligt en rabbinsk tolkning av Bibeln och Talmud, borde tillhöra Israel eftersom landet är en judisk stat. Utan tvivel anser många judiska ”duvor” att erövringen av sådant land bör uppskjutas till en tidpunkt då Israel är starkare än det nu är eller att man kan hoppas på ”en fredlig erövring”, det vill säga att de arabiska ledarna eller folken skulle kunna ”övertalas” att avstå landet ifråga i utbyte mot förmåner som den judiska staten skulle skänka dem.

Det finns i omlopp ett antal skiljaktiga versioner av de bibliska gränserna för landet Israel, som rabbinska auktoriteter tolkar såsom idealt tillhörande den judiska staten. De mest långtgående innefattar följande områden inom dessa gränser: i söder hela Sinai och norra Egypten fram till utkanterna av Kairo; i öster hela Jordanien och en försvarlig del av Saudi-Arabien, hela Kuwait och Irak söder om Euftrat; i norr hela Libanon och hela Syrien jämte en stor del av Turkiet (fram till Vansjön); i väster Cypern. Dessa gränser finns angivna i atlaser och andra böcker, nämns i artiklar och i propagandans folkligare former. Från dessa gränser utgår även en oerhörd mängd forskning och lärd diskussion som publiceras i Israel, ofta med statsanslag eller med andra slags stöd. Den framlidne rabbinen Meir Kahane och hans anhängare, liksom inflytelserika samfund som gush emunim, icke endast önskar att Israel erövrar dessa områden utan ser även en sådan erövring som en av Gud påbjuden handling. Framträdande gestalter i judendomen betraktar i själva verket Israels vägran att företa ett dylikt heligt krig, ja än mer återlämnandet av Sinai till Egypten, som en nationell synd som Gud kommer att rättvist bestraffa. En av de mer inflytelserika rabbinerna inom gush emunim, Dov Lior, rabbin för de judiska bosättningarna Kirjat Arba och Hebron, har upprepade gånger uttalat att Israels misslyckande med att erövra Libanon åren 1982–85 var ett välförtjänt gudomligt straff för dess synd att ”ge bort ett stycke av Landet Israel”, nämligen Sinai till Egypten.

Även om jag valt ett extremt exempel på Israels bibliska gränser och det land som ”tillhör den judiska staten”, är just denna gränsdragning mycket omhuldad i nationellt-religiösa kretsar. Det finns mindre extrema versioner av bibliska gränser, som ibland kallas ”historiska gränser”. Det bör dock framhållas att inom Israel och inom den judiska gemenskap i forskningsringen som stöder Israel ifrågasätter man principiellt inte vare sig de bibliska eller historiska gränserna såsom gränserna för det land som rätteligen tillhör judarna. Den lilla minoritet av judar, som motsätter sig själva den judiska statens idé, utgör härvidlag det enda undantaget.

För övrigt är det endast pragmatiska invändningar man riktar mot tanken att genom krig nå fram till dessa gränser. Så kan man hävda att Israel nu är alltför svagt för att erövra allt det land som ”tillhör” judarna, eller att den förlust av judiska liv (men inte arabiska!) som ett erövringskrig

av den storleken skulle medföra vore större än den vinst det erövrade territoriet skulle tillföra. I den normativa judendomen kan man dock inte hävda att "landet Israel", inom vilka gränser man än tänker sig detta, inte "tillhör" alla judar. På likuds partikongress i maj 1993 föreslog Ariel Sharon formellt att Israel skulle anta "de bibliska gränserna" som landets officiella politik. Det hördes ganska få invändningar mot detta förslag inom och utom Likud, och de var alla pragmatiskt grundade. Ingen ens ställde Sharon frågan exakt var de bibliska gränser gick han yrkade att Israel måtte uppnå. Låt oss minnas att de som kallade sig leninister inte hyste något tvivel om att historien följde de banor Marx och Lenin utstakat. Hur dogmatisk en sådan tro än är, är det inte denna i sig utan vägran att någonsin betvivla den, genom att motarbeta öppen diskussion, som skapar den totalitära sinnesarten. Det Israel-judiska samhället och de judar i förskingringen, som lever "ett judiskt liv" och tillhör rent judiska organisationer, kan därför sägas ha ett starkt inslag av totalitarism i sin karaktär.

En israelisk övergripande strategi, som inte bygger på 'den judiska ideologins' trossatser utan på rent strategiska eller imperiebyggande överväganden, har också framvuxit sedan staten grundades. Generalen i reserven Shlomo Gazit, tidigare chef för militära underrättelsetjänsten, har givit en auktoritativ och klar framställning av de principer som styr en sådan strategi.² Enligt Gazit

har Israels huvuduppgift inte alls förändrats [sedan Sovjetunionens fall] utan behåller sin avgörande betydelse. Israels geografiska läge i centrum av det arabisk-muslimska Mellanöstern förutbestämmer Israel till hängiven bevarare av alla de omgivande ländernas stabilitet. Dess [roll] är att beskydda de existerande regimerna: att motverka eller hejda radikaliseringsprocesserna och att stoppa det fundamentalistiska religiösa nitets utbredning. I detta syfte kommer Israel att förebygga sådana förändringar utanför landets gränser [som det] anser oacceptabla, också om det känner sig tvunget att bruka all sin militära makt för att förebygga eller utplåna sådana förändringar.

Med andra ord strävar Israel efter att upprätta ett herravälde över andra stater i Mellanöstern. Självfallet anser Gazit att Israel har ett välmenande intresse för arabregimernas stabilitet. Enligt Gazit gör Israel genom sitt beskydd av regimer i Mellanöstern en tjänst åt "de industriellt framskridna staterna, som alla är mycket angelägna om att stabiliteten i Mellanöstern garanteras". Han hävdar att utan Israel de existerande regimerna i området hade brutit samman för länge sedan och att de finns kvar endast på grund av israeliska hotelser. Även om denna uppfattning kan vara hyckleri, bör man i dylika sammanhang tänka på La Rochefoucaulds maxim, "Hyckleriet är den skatt ondskan betalar till godheten". Att friköpa Landet är ett försök att slippa betala en dylik skatt.

Självfallet motsätter jag mig helt och hållet också den oideologiska israeliska politik Gazit så klart och korrekt förklarar. Samtidigt inser jag att farorna med Ben-Gurions eller Sharons politik, grundad som den var på "judisk ideologi", är mycket större än farorna med en ren imperiepolitik, hur kriminell en sådan än vore. Resultaten av den politik andra ideologiskt grundade regimer fört pekar i samma riktning. Att Israels officiella politik har ett viktigt inslag, som bygger på judisk ideologi, gör det politiskt alldeles nödvändigt att analysera denna politik. Denna ideologi bygger i sin tur på den historiska judendomens sätt att förhålla sig till icke-judar, en fråga som utgör ett grundtema i denna bok. Dessa förhållningssätt påverkar nödvändigtvis många judar, medvetet såväl som omedvetet. Vår uppgift här är att diskutera den historiska judendomen i reella termer.

Det inflytande "judisk ideologi" övar på många judar är desto starkare ju mer det undandras från öppen diskussion. Om en dylik diskussion kommer i gång, kan den förhoppningsvis få människor att inta samma hållning emot den judiska chauvinismen och det förakt många judar visar icke-judar (vilket skall diskuteras längre framme i boken) som de man allmänt intagit emot antisemitismen och

alla andra former av främlingsfientlighet, chauvinism och rasism. Med rätta utgår man ifrån att inte bara antisemitismen utan också dess historiska rötter kan bekämpas endast genom att dessa blir fullt blottlagda. Likaledes utgår jag ifrån att det är endast genom att blottlägga den judiska chauvinismen och religiösa fanatismen, som man kan bekämpa dessa företeelser. I all synnerhet gäller detta idag, då i motsats till den situation som rådde för femtio eller sextio år sedan den judiska chauvinismen och religiösa fanatismen har ett mycket större inflytande än antisemitismen har. Men det finns också en annan viktig sak att beakta. Jag har en stark övertygelse om att antisemitismen och den judiska chauvinismen inte kan bekämpas var för sig utan endast tillsammans.

En slutet utopi?

Intill dess man allmänt intagit en sådan hållning, förblir den verkliga faran med israelisk politik på "den judiska ideologins" grund större än faran med politik som bygger på rent strategiska överväganden. Skillnaden mellan dessa två slag av politik formulerade Hugh Trevor-Roper utmärkt i sin essä "Sir Thomas More and Utopia"³. Där kallade han dessa två för platonisk och machiavellisk politik:

Machiavelli sökte åtminstone ursäkta de metoder han ansåg nödvändiga i politiken. Han beklagade nödvändigheten av våld och bedrägeri och kallade dem inte något annat. Men Platon och More välsignade metoderna för så vitt dessa användes för att vidmakthålla deras egna utopiska stater.

På ett liknande sätt är de som verkligen tror på den utopi som heter "den judiska staten", med strävan att återupprätta "de bibliska gränserna", farligare än storstrategerna av Gazits slag, eftersom deras politiska ideer får sin helgd av religionen eller, ännu värre, av religiösa principer som sekulariserats men likväl behåller sin oinskränkta giltighet. Gazit inser åtminstone behovet av att hävda att det israeliska diktatet gynnar arabregimerna. Ben-Gurion däremot gav intet sken av att Davids och Salomos återupprättade rike skulle gagna någon annan stat än den judiska.

Det borde inte te sig märkligt att använda platonismens begrepp, då man analyserar israelisk politik som bygger på "den judiska ideologin". Detta har iakttagits av flera forskare, varav Moses Hadas är den viktigaste. Hadas hävdade att den "klassiska judendomen", det vill säga judendomen som den skapades av talmudlärderna, i sina grundvalar bygger på föreställningar som hämtats från Platon och i synnerhet på den bild Platon ger av Sparta.⁴ Enligt Hadas är det ett avgörande inslag hos det platoniska politiska system som judendomen antog så tidigt som under mackabeertiden (142-63 fvt) "att varje sida av människans beteende skall vara underställd religiösa bud, som i själva verket manipuleras av den styrande".

Det går inte att ge en bättre definition av "den klassiska judendomen" och av de sätt på vilka rabbinerna manipulerade den än denna platoniska definition. Närmare bestämt hävdar Hadas att judendomen upptog det som "Platon själv sammanfattade [som] målen för sitt program" på följande välkända ställe:

Det viktigaste av allt är dock, att ingen någonsin får vara utan ledning, varken man eller kvinna, och att ingen får i sitt sinne vänja sig vid att vare sig på allvar eller skämt göra något ensam eller på eget bevåg, utan han bör alltid både i krig och fred se hän till befälhavaren och leva efter hans föreskrift, i varje detalj lydande honom... – kort sagt, lära och vänja sitt sinne på ett sådant sätt, att det ej tänker på eller förstår sig på att överhuvud handla annorlunda än de övriga. (*Lagarna*, 942. Claes Lindskogs översättning.)

Om vi ersätter ordet ”befälhavaren” med ”rabbinen”, får vi en fullkomlig bild av den klassiska judendomen. Detta slags judendom övar alltjämt ett djupgående inflytande på det israelisk-judiska samhället och bestämmer till stor del den israeliska politiken.

Det var det ovan citerade stället Karl Popper i *Det öppna samhället och dess fiender* valde när han beskrev ”det slutna samhällets” väsen. Den historiska judendomen och dess två arvtagare, den judiska ortodoxin och sionismen, är båda svurna fiender till idén att det öppna samhället skulle tillämpas på Israel. En judisk stat, antingen den bygger på sin nuvarande judiska ideologi eller, om den blir än mer judisk till karaktären än den nu är, byggd på den judiska ortodoxins principer, kan aldrig innefatta ett öppet samhälle. Det Israel-judiska samhället står inför ett vägval. Det kan bli ett helt slutet och krigiskt getto, ett judiskt Sparta, som vilar på arabiska heloters arbete, vidmakthålls genom sitt inflytande över Förenta staternas politiskt ledande kretsar och genom hot att använda sina kärnvapen, eller det kan försöka bli ett öppet samhälle. Det andra valet förutsätter att detta samhälle ärligt granskar sin judiska historia, medger att det finns judisk chauvinism och exklusivism och ärligt granskar judendomens sätt att förhålla sig till icke-judarna.

Ovanstående text utgör kapitel 1 av Israel Shahaks bok *Judisk historia, judisk religion – tyngden av tre tusen år*. Utgiven år 1996 av Foinix Förlag. Engelska originalets titel: *Jewish History, Jewish Religion – the Weight of Three Thousand Years*. Bemyndigad översättning av Lars Adelskog. Copyright © svenska översättningen Lars Adelskog 1996.